„UKRAIŃSKYJ HOŁOS“ Przemyśl. Należytość pocztową uiszczono ryczałtem.

Ч. 41. (617) Неділя, дня 15. Листопада 1931. Рік XIII.

УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС

Przemyśl
в.
Всч. О. Прелат А. Зубрицький
гр-кат. капітула
ул. Чацького

Адр…
„Українсь…
Конто…

Ціна…

Рахунки платні й позивні в Перемишлі, а замовляючий анонс вже тимсамим без застороги годиться на це.

Передплата в краю виносить 10 зол. річно, 5·50 зол. піврічно, 3 зол., чвєтьрічно. — Для Чехії на рік 72 к. ч., 1/2 — 40 к. ч. 1/4 — 20 к. ч. Для Франції — 60 ф. річно, 1/2 — 35ф., 1/4 — 20 ф., Для Німеччини — 10 мар. річно, 1/2 — 6 мк. 1/4 — 3.50 мк. Для Бельгії — 90 б. ф. річно, 1/2 — 50 б. ф. 1/4 — 30 б. ф. Для Америки 2 1/2 ам. долярів річно. ☛ Рукописів Редакція не звертає, неоплачених писем не приймає.

Польська пропаґанда у Франції.

Про значіння пропаґанди найкращеб могли сказати нам ті, що її тепер ведуть і що їй лише завдячують свою могутність. Нераз всякого дивує, нащо люде стільки грошей викидають на пропаґанду. Колиж одначе комусь вдасться щось осягнути, тоді доперва пізнають, чому воно так робилось.

Всяка пропаґанда мусить бути наперед обчислена. Не розходиться при ній о грошеві засоби, а радше о напрямні тої пропаґанди і її доцільне переведення. Як доцільно треба робити пропаґанду, цього можемо ми навчитись таки в наших сусідів, які оказались майстрами пропаґанди. Всякі недоцінювання треба відкинути на бік, а приглянутись голому фактові, а тоді аж можна пізнати, яким засобом боротьби є життя є пропаґанда.

Не велика штука є вести пропаґанду, але велика штука вести її доцільно, а передовсім успішно і не за дуже дорогі гроші. Це роблять наші сусіди тепер і робили в час війни, як ще не мали самостійности. Найперше у Франції. На карту Антанти вони поставили все й виграли в останньому моменті при сприяючих обставинах. Франція — тепер наймогутніща держава світа і дальше тішиться симпатією наших сусідів, хоч сусіди не тішаться великою симпатією у Французів.

Польський буджет предвиджує на пропаґанду суму в 40 міл. зл. Ці гроші призначені спеціяльно на пропаґанду у Франції. Таку суму подають навіть викази польського посольства в Парижі. Більше Польща не може дати, тому вона постаралась запрягти чужий капітал до того пропаґандивного воза. Це їй вдалось повністю. Відносини між Францією і Польщею є може навіть більше як приятельські, не зважаючи на голоси, що говорять противне. Засоби для чудесної польської пропаґанди у Франції дає польсько-французька торговельна палата в Парижі. Вона одначе не є самостійна, а підлягає великій політичній орґанізації в Парижі „Association France-Pologne“. В торговельній палаті є зосереджені всі французько-польські інтереси і то інтереси реальні, де йде про гроші. В першу чергу заінтересовані тою справою великі банки, передовсім „Crédit Lyonnais“, що свого часу намовляв французьких інтересентів вкладати гроші в московські пожички, а сьогодня в польські інтереси. Дальше йде ґрупа банків, як „Comptoir national, d'escompte“, „Banque de l'Union parisienne“, „Banque de Paris et des Pays Bas“, „Société générale de Crédit industriel et commercial“, „Banque francaise d' acceptation“, „Banque Louis Dreyfus“, „Banque nationale francaise du Commerce extérieur“, „Union Européenne industrielle et financière“ й другі. Деякі з них є під контролею правительства. Поза тими банками беруть участь в польських інтересах посередно й инші банки, як „Banque des Pays de l' Europe Centrale“, „Banque des Pays du Nord“, „Banque franco-polonaise“, заложений 1920 р., „Société générale“ і т. п.

Дальше безпосередно занґажовані в польських інтересах в муніційні і автомобільні фабрики. Останні тому, що випродують богато моторів для армії і моторизують армію. Це є в першу чергу заводи Шнайдер-Крезо з другими меншими. Заступник тої компанії в Варшаві є заразом заступником телеґрафічної аґенції Авас, що в свою чергу вказує на це, що інтерес йде рука в руку з політикою.

Після них йдуть підприємства нафтові, спеціяльно галицькі, що в дійсности нічого не варті. Деякі з них потратили по 97% своєї вартости, але держаться дальше й на біржі й всюди, бо так вимагає інтерес. До цього докладають інші фірми. Сюди належать підприємства: „Société francaise des Pétroles de Malopolska“, „Crédit géneral des Pétroles“, „Compagnie franco-polonaise des Pétroles“, „Société des Pétroles de Dąbrava“ і другі.

Між автомобільними фабрикантами знаходимо такі фірми: „Automobiles Industriels Latil, Japy frères, Beaucourt, Pengeot, Renault, Verliet“ і т. п.

Також і гірнича індустрія робить пропаґанду для Польщі. Сюди належать такі підприємства, як „Comité Central des Houillères de France“, „Société de Houillères de Dombrowa“, „Société anonyme des Mines et Usines de Zinc de Silésie“ і т. п.

В останню чергу йдуть підприємства електричні, хемічні і текстильні, як „Compagnie d' électricité de Varsovié“, „Société générale de Constructions électriques et mécaniquel Als Thom“, „Société finansiere électrique“, „Syndicat pour l' Elèctricité de Pologne (Synelpol)“, „Société Usine chemiques Rhone Poulenc“, Ліонський шовк і т. п.

Не остають позаду книгарні в випродажі польських книжок на французькій мові і накладні з їх видаванням польської перекладної і оріґінальної літератури на французькій мові.

Це булоб все, що робить пропаґанду в области господарській. Наші сусіди зуміли занґажувати чужі підприємства робити для них роботу, цю роботу фінансувати і т. п. Всюди мають Поляки своїх людей, коли не чистих Поляків, то такихже з французькими прізвищами і т. п.

В шкільній области також йде робота. Даються стипендії в ріжних французьких учительських семинарах, платиться професорам, щоб викладали як найкраще про Польщу та щоб дітворі та будучим вчителям вповявати думку, що Польща і Франція — це два приятелі, що на протязі історії вони все були разом, що їхня судьба тісно повязана. Дітям роздається масу даровних книжочок про Польшу, спеціяльно для того написаних.

Важною також являється справа роблення знакомств і притягування людей в сферу польської пропаґанди та роблення їх податними на всякі штучки. Длятого робляться в Парижі частенько всякі прийоми, вечері, забави і т. п., де сходяться вся визначна сметанка паризького світа. Щоб зєднати собі якогось чоловіка, що не має змоги сам пробитись в вищі сфери, а є здібним і може для Польщі користь принести, запрошують такого чоловіка на такі вечери, там його знакомлять з відповідними людьми, дають через свої впливи якусь посаду і той чоловік вже до смерти буде вдячний Польщі за допомогу. Зробити це не трудно. Такі справи веде безпосередно чи посередно польське посольство, яке має широкі звязки, а завдяки звязкам з індустрією та фінансовими колами має змогу всюди пропхати свого чоловіка.

Так робиться пропаґанду на власну користь а на чужі кошти. Найперше занґажовується людей в справу не морально, а матеріяльно. Коли вже раз люде занґажовані, тоді вороття їм не має зовсім, бо інакше вони наражені на великі втрати. Маючи вже так сплетений апарат, що в йому лише самі творці визнаються, можна в тому лябіринті проводити всякі операції на власну користь. Виступити проти системи вже нема змоги, бо вона грозилаб руїною тисячам підприємств і поодиноких людей, тому люде й держаться. Велику ролю при цьому відграє й продажність французької преси. Це не треба забувати.

А наша пропаґанда? Мораль, сентименти, слова, гарні очи, а нічого реального. Ось тут і лежить невдача. Це повинні собі взяти на увагу наші потітики, а тоді менше буде нарікань. Коли не можна в даний момент робити реальної пропаґанди, то треба до неї ґрунт підготовити. Не слова, а діла нині мають значіння.

М. С.

Сельробівські методи.

Вже від довшого часу „Громадський Голос“ вихоплюється то з якимись провокаційними заввагами (ч. 36 ст. 4), то з дрібними нападами на „Український Голос“ і на націоналістів. Тон тих вихваток такий, що на них можна булоби взагалі ніколи не відповідати й не звертати уваги, бо вони всі розраховані або на повну неосвіченість читачів, або писані для малолітніх! Зараз я також не маю на меті *відповідати* „Гром. Голосу“, бо з публікою, яка *нечесна в полеміці* — полеміки не ведеться, лише хочу звернути увагу здатних до думання читачів „Гром. Голосу“ на *спосіб* дискутування і „методи“ т. зв. „критики“, бо се як всяке нездорове явище громадського життя слід відмітити.

В статті „Націоналізм і партійництво“ (Укр. Гол. ч. 37) було виразно написано таке: „італійські фашисти зберегли що правда *старе слово* „партія“, та налили його *новим змістом*. Витворили вони ґрупу людей, але не для того, щоб боронити *інтереси* людей зібраних *в тій ґрупі* проти інтересів людей зібраних в инших ґрупах (що саме і є принціпом партійности), але для того щоби боронити *всіх* людей *даної* нації проти інтересів *всіх* тих, що стоять проти неї (нації).

Отже, коли редакція Гром. Гол. не йшла *шляхами* сельробів і читала *все* та хоча трохи думала, то не моглаб, звичайно, виписати такої нісенітниці, як: „на початку статті говориться, що націоналізм не хоче знати партій а в кінці статті передруковується уривок, де читаємо буквально таке: „Фашистівська партія має виявлятися, як *меншина* і т. д. — Не було партій, але вже є партія“.

Коли люде, в яких голова „зле варить“, перечитавши якусь книжку так її „критикують“, то се простиме, але коли редакція ча-

сопису „підпускає“ таку „критику“, то се є доказом: 1) її нечесности, 2) повного ідеольоґічного банкротства і 3) деморалізуючого впливу такої ґазетки на маси. Далі, редактори „вдають дурних“ і пишуть із знаками оклику: „значить *меншість* хоче командувати більшістю?“ Так ніби в тих *повітах, від імени* котрих намагається говорити *радикальна* партія (здається вона має вже мало не 40 років!) вона сама є більшістю, а не *меншістю*? Певно редакція думає, що її читачі не бачать, що радикальна партія є *дрібною меншістю* і що *в самій радик. партії керує* („командує“) теж меншість, а саме п.п. Стахів, Матчак, Коберський і ще кілька! А що вони запевняють всіх, начеб не вони „командують“ масою, а маса ними, так се саме роблять і більшовики, ставлячи над собою (на словах, як і радикали) — пролетаріят.

Весь уступ про „демократичний режім і большевиків“ є такоюж нісенітницею, виссаною редакцією „з пальця“ після доброї вечері.

Той же метод застосований і що до моєї статті. Моя стаття зв. „Націон. і соціялізм“ — отже її темою було не „розвязання соціяльного питання в 20 рядках“, як думає редакція, а в рямках ґазетної статті (яких 150 рядків) зясувати взаємини між соціялізмом і націоналізмом. Природно, що саме се завдання вже не подобалося радикалам, які дурять свої власні партійні низи і читачів взагалі, не зясовуючи їм сього питання.

З сею метою вони або поширюють проти всіх напрямків справжніх націоналістів ріжні провокації, де коли солідаризуючися з польською пресою (ч. 36), замовчують про націоналістичні виступи, про судові процеси майже не згадують „за браком місця“, або вдають, що справжні націоналісти є хто інші. Редакція Гром. Гол. в наслідок довголітних вправ навчилася (се треба їй признати!) сидіти на двох стільцях: так напр. вони як „соціялісти“ — проти релігії, але щоб не настроїти проти себе селян, щороку видають святочне число із звіздою на Різдво, але не поздоровляють зі святами. Теж і на Великдень. Словом, як з комуністами, то вони проти релігії, а як говорять з ким іншим, то вони „нічого проти не мають і в церкву вчащають!“ Отак і з націоналізмом! Про націоналістів пишуть — то звуть їх „так зван.“ і лапки додають — селянам — же нишком кажуть, що саме радикали є націоналістами, а зустрінуться з сельробівцем, то кажуть: адже-ж бачите, ми весь час виступаємо проти націоналізму, шовінізму та інших буржуазних витребеньок!“ Словом се партія, що хоче всіх і вся дурити, що за стільки років не спромоглася видати навіть солідної теоретичної праці, яка б уґрунтувала їхню програму (наївні замітки др. Коберського „Народництво по обох боках Збруча“ такою працею не є!), хоче якось так проскочити між соціялізмом, щоб і вовк був ситий і вівці цілі! Будучи фактично угодовцями, як під оглядом національним так і соціяльним (доказом є вся їхня діяльність після 1920 року) вони намагаються крутійством удержати маси. Але маси все більше починають розуміти, чого варті ті, які навіть „перказуючи“ нібито зміст часопису, який кожний може взяти в руки і перевірити — безлично вигадують ка-зна-що і безсоромно пробують дурити своїх читачів. А ну, п. редакторе, знайдіть у моїй статті те, що ви видрукували: „Держава *моглаб* (як би „меншина“ на це дозволила) змусити половину (не більше!) власників акцій, щоби вони відступили їх робітникам тих підприємств“.

Навіть ваші прихильники перечитавши мою статтю, і не бажаючи признатися в тому, що ви шахруєте, зможуть хіба сказати на виправдання, що... не вмієте читати! Рівнож певно зле стоїть з граматикою, бо ніде у мене не підкреслено слово „моглоби“, а сама ся форма значить, що все те моглоби бути, але *при одній умові: щоб націоналісти мали в руках владу, а доки сього нема,* нема потреби писати *„буде“*. Такіж дитяче смішні є міркування про те, що я збираюся *„вбивати“* капіталізм?

То ви вживаєте такі „страшні“ слова, набуваючи одночасно по трошки ріжні „реальности“, а я писав лише про *поступове перетворення* капіталістичної системи.

А зрештою сього зясувати нема пощо редакторам часопису, що мігби написати на першій сторінці (там де комуністя пишуть гасло „пролєтарі всіх країн єднайтесь“) заголовок одної інформаційної замітки в їх поважному орґані: „Був собі дід та баба, та була в їх курочка ряба“. Се речення як найбільше пасує до тих казок, якими годує Гром. Гол. своїх читачів, намагаючися, щоб вони не побачили під досить вже подертою машкарою справжньої угодовсько-крутійської фізіономії „хитраво малороса“. *Характерник.*

З життя Полісся.

Жахливий стан поліського села. — „Просвіти“ мертві. — Брак українських часописів. — Розкладова робота угодовщини на полі кооперації. — Фузія к-ви „Село“ з польською рільничою к-вою? — Наші „дядюшки“ покривають страти польської к-ви. — Брак звязку укр. інтеліґенції Полісся з селом. — Події на церковному тлі в Кобрині.

I.

Полісся — цей „забутий Богом і людьми“ наш край більше ніж інші наші землі відчуває всі дошкульні наслідки пануючої господарської кризи. Гірша ніж деінде, переважно пісчана земля, а в додаток карловатість господарств, завсіди не давали можливости поліським хліборобам жити хочби так, як живуть хлібороби сусідньої Волині. Голод і нужда є незмінними товаришами недолі Поліщука. Ще раніш, коли були якісь заробітки, то незаможні селяне Полісся ще сяк-так могли дати собі раду, доробляючи все що їм бракувало необхідно, на тартаках, підчас жнив і т. ін. Сучасна кріза й закриття границь до теренів був. Росії і Вел. України, на які колись багато Поліщуків еміґрувало, а в додаток недорід останнього року, тяжкий господарський стан поліського села погіршили до неможливости. І раніш бувало, багато селян Полісся далеко ще до нового врожаю не мали свого хліба, який змушені були докуплювати, згл. годуватись одною бараболею, а тепер нема вже що казати. Треба згадати, що в останні роки Полісся в способах ведення господарки зробило значні поступи. Досвіди з уживанням штучних погноїв на Поліссі давали дуже гарні наслідки і тому цих погноїв вживають тут дуже багато. Але небувалий спадок цін на збіжжя і взагалі хліборобські продукти, а натомість дорогі ціни на погної спричинили те, що минулого і цього року погноїв цих на Поліссі майже не вживалось, а в слід за цим і наслідки зборів були менші як напр. торічні. В наслідок цього поліське село терпить небувалу і чувану мало де нужду. Більшости вже тепер заглядає голод ввічі, а багато селян не мають навіть бараболь, які з причини частих дощів вигнили. Цей сумний стан поліського села остаточно усвідомимо собі, коли в доповнення наведеного подамо слідуючі ціни:

АНДРІЙ ЧАЙКОВСЬКИЙ. 1)

„Олексій Корнієнко“ і Сагайдачний — („До слави“)

на індексі ...Нової Зорі.

(Нова Зоря ч. 71. „Гіпноза чужого духа“ і „Чим кормлять нашу молодь“ ч. 73.)

I.

Тому що та критика, кращеб сказати анатема кріптонімного критика п. К. П. появилася аж кілька літ по появі тих інкримінованих книжок, коли вже наклад через половину розійшовся, я догадуюся, що ця критика-анатема була інспірована через когось. Я не мав би нічого проти такої інспірації, колиб це писання було доручено людині тямучій, а не історичному анальфабетові, яким являється п. К. П. Вже із самого мотта виходить, що той чоловік нічого не розуміє і не знає, що робить.

У нього все, що йому не подобається, то царськоросійська інтриґа, лож і т. і. Це мотто ні раз не узмістнює статті і зовсім сюди не підходить, бо вплив московської церкви на українську розпочинається щойно від Петра І., коли то Україні перевели вже реформу занепадаючої московської церкви.

В самій критиці видвигає п. К. П. проти мене ось які прогріхи: I. Обі повісти нудні і нецікаві. II. Не є правдою, щоби берестейську унію вводжено насильно, по магометанськи огнем і мечем. III. Неправда, щоб уніяти переслідували православних. IV. Ті повісти неестетичні і деморалізуючі. V. Вони обиджають релігійні почування і уніятів і православних. VI. Поклик до єрархії церковної, щоб зробила порядок з автором, котрий ненавидить церкву свого народа.

II.

Ця критика є того рода, що не вартоби на неї відповідати, бо gegen die Dumheit kämpfen auch die Götter umsonst. Але я це мушу зробити, бо шановний критик визвав мене, щоб я в справі унії заявився. Вже від довшого часу, від коли я виступив, таки на прохання духовенства проти целібату, йде на мене нагінка; зробили з мене еретика, сектанта, схизматика, і що хочете, а владика Хомишин у своїй „Відозві“ ворожив мені, що я в моїх віросповідних поглядах заверну ще до мітольоґічного Перуна. І так пішло далі аж до самбірського: „злізайте!“

Тепер трапляється мені з нагоди тиєї критики всеїдно виявити моє „вірую“.

Попередусього скажу мойому критикові, хай собі виб'є з голови ідею фікс, будьто би мої повісти були призначені виключно для молоді, бо вони призначені для молодих і старих Українців. Я зовсім не числив на експорт для чужинців, длятого немає найменчого сенсу міряти моїх тих повістей якими чужими ліктями.

Тепер придивитись би до загальних уваг критика.

Він дивується, як я міг брати на свої рамена таку важку працю: у двох повістях змістити дві епохи нашої історії: Сагайдаччину й Хмельниччину!

Що до першого, то вже з бібліоґрафічних оповісток міг д. К. П. знати, що моя повість „Сагайдачний“ написана у шістьох частинах, з котрих вийшли досі дві, а критик береться вже тепер критикувати цілість, котрої ще не бачив. А „Корнієнко“ не обнимає всеї Хмельниччини, лише першу її стадію: по облозі Замостя поворот на Україну і вїзд до Київа, а це ще далеко не ціла Хмельниччина.

Не буду оборонятися, чи ті дві повісти нудні, хай про це говорять мої читачі. Та мені здається, що д. критикові уся історична лектура нудна, бо як показується з його критики, то в його голівці дуже маленько того історичного добра. От взятиб хочби таке: Він сердиться на мене і глузує собі, що я вклав в уста сліпого кобзаря таку „високопоетичну пісню“: „Та не буде краще лучче“; видно, що він підозріває мене в авторстві цієї пісні.

Пане критику! Чи ви нічого не чували про ваші історичні думи, ті перлини народньої устної словесности? Хоча наших дум не друкував „Малий місіонар“ ані ваша „Нова Зоря“, то ті думи є вже зібрані, і ця „високопоетична пісня“ записана у П. Куліша в його праці „Записки о южной Руси“ Т. II. ст. 251. Но. 19. Отож цю думу співав оден із її авторів сліпий кобзар і не треба було йому в уста вкладати.

III.

П. критик не знає і не може зрозуміти ріжниці між історичною унією з кінця XVI і з XVII століття а нашою гр. кат. церквою і вірою.

Ми в урядовій номенклятурі не називаємося уніятами, лиш греко-католиками. Наша гр. католицька церква в Галичині, і там, куди вона від нас зайшла, сталася по ріжних еволюціях українською народньою церквою. Вона зберегла українську народність від спольщення. Сюди йшли панщизняні сіраки з такимиж своєрідними теж панщизняними священиками, темними, але своїми, а навпаки костели римокатолицькі були для сурдутів.

Згодом, коли з попівських, селянських і інчих родів стала виходити українська інтеліґенція, навіяна духом Шевченкової музи, гр. католицьке духовенство під її напором переродилось в народницьке і почувало себе еманацією українського народу з крови й

добра корова на Поліссі платиться 50—60 зл., безроги — 9 зл. пуд, добрий баран 2-3 зл., яйце 6—7 гр. шт. і т. п. Цей економічний стан спричиняє повний упадок громадського життя, яке тут і без того дуже слабо розвинене.

Лише загальні зусилля наших провідних громадсько-політичних і економічних чинників можуть врятувати поліське село від загину, цей стан хоч трохи направити, облекшуючи хоч в деякій мірі незавидну долю бідного і відсталого у всіх відношеннях Полісся.

II.

До невимовно-тяжкого стану Полісся в відношенню економічному спричиняється в значній мірі більша ніж деінде темнота й національно-громадська несвідомість населення. Українських шкіл, за винятком одної приватної початкової в Бересті, на цілому Поліссю ні одної. Молодь виховала в чужій школі або й зовсім без школи, не маючи належного позашкільного виховання (в національному укр. дусі) дичавіє. „Просвіта" в Бересті, що має тереном діяльности ціле поліське воєвідство, і її філії по селах, за малими винятками, **мертві**, існують лише на папері. Культурно-освітньої праці, так потрібної тут, майже не ведеться, а коли щось робиться, то або дуже і дуже мало або без належного пляну. Одною з причин цього останнього є брак української **ідейної** незалежної інтелігенції на Поліссю в такій кількости, як цього обставини вимагають, а коли й є нечислені одиниці, то або залежні матеріяльно від влади або так залякані, що бояться навіть самої невинної праці. Налагодження цеї ділянки, урухомлення бездіяльних „Просвіт", зглядно заснування нових у селах, де таких нема, є потребою моменту. Перевівши належну реорганізацію, централя „Просвіти" в Бересті, на обовязку якої лежить ведення культ.-освітньої праці на Поліссі, повинна оживити свою діяльність, бо досі вона як видно належно не усвідомлює собі моральних обовязків і відповідальности, які на неї покладено.

III.

Українських часописів (особливо національного напрямку) на Поліссі майже не побачите, а це тому, що політично слабо розвинений Поліщук покищо значіння преси не розуміє. Зрештою треба сказати, що поліський селянин здеморалізований в тому відношенню ріжними „Сельробами", „Силами" та ін. сельробівськими рептильками, які надсилають даром на Полісся цілими пачками. Врешті навіть сельробівські часописи в останній час доходять лише до громадських урядів, а там їх нищать. Однак бувають випадки, що як Поліщук дістане десь український часопис, то охоче його читає і те, що в тих (національних) часописах пишеться „благодатно" на нього вливає.

Отже наші українські національні видавництва повинні подбати, щоби проломити кордон байдужости зглядно сплячки поліського села і свої видання (часописи і книжки) у всякі способи *ширити*. Оскільки знаємо, то лише треба *дбати*, а напевно вдасться поширити ці часописи на Поліссі, а передовсім „Укр. Голос". Треба налагодити справу кольпортажі по повітовим осередкам, бо досі крім Кобриня українських часописів ніде по кіоскам не дістанете. А напр. в таких повітах як Камінь-Коширський, Пружанський і Дрогичинський ні одного примірн. укр. часопису не побачите й на показ. Щодо цього повіту, то оскільки знаємо, місцева адміністраційна влада стоючи на становищі, що жадних Українців в тому повіті нема, а є лише „почціві русінські людек", всякими способами не допускає до поширювання якихбудь то не було опозиційних ґазет не лише українських але й польських. Крім краківського „Курєрка" і ін. санаційних „курєрків" там не дістанете ін. часописів ні за які гроші. На Поліссю цей повіт є одним з найбільше відсталих; ніяких українських орґанізацій крім 3—4 кооператив нема. Все „мовчить, бо благоденствує". На цю справу слід звернути також належну увагу. Налагодження її також в значній мірі посуне вперед справу культурного і економічного піднесення цього безталанного краю.

Чи з нагоди листопада — місяця українських інвалідів — зложили Ви жертву на допомогу нашим інвалідам?

IV.

Згадуючи про наведений сумний стан річей на Поліссі, не можемо не зазначити, що з причин, які на разі поминемо, між нечисленною інтеліґенцією Полісся, а зокрема Берестя, а поліським селом, як таким, нема належного звязку. Інтеліґенти з українських установ Берестя (в ін. містах тих установ майже нема) не відбувають поїздок на село і не дбають, щоби те село до себе наблизити, приєднати, та мати на нього якийсь вплив. Треба сказати отверто, що під тим оглядом пп. інтеліґенти з Полісся не цілком в порядку. Треба собі усвідомити, що лише гармонійна співпраця міста й села під проводом своєї інтеліґенції зможе той стан річей змінити, а Полісся ввести на належні тори ширшого національного фронту. Лише освіта і ще раз освіта та ширша праця на народній ниві в ріжних напрямках дасть Поліссю те, що йому потрібне та хоч в деякій мірі наблизить до інших наших земель.

V.

Як в ч. 38. нашого часопису повідомлялось, укр. кооператива „Село" в Бересті з причини невідповідного ведення справ оголосила стан ліквідації. Але деякі наші землячки з категорії реґіоналістів ведуть акцію до фузії теї к-ви зі збанкротованою польською к-вою т, зв. Рільничо-Гандльовою в Бересті, яка була кінчила рік стратами в 300 тисяч зл. Збори членів остаточно ухвалили покрити страти, а в звязку з цим, членів, а в тім числі і наших селян змушують платити по 220 зол. на покриття цих страт. Селяне грошей, розуміється, не мали; то їх змусили підписати на ту суму векслі. Тим з них, що добровільно від цього відмовлялись, загрожено судовою відповідальністю.

Одночасно продовжуються заходи місцевих хрунів інспірованих чинниками, в інтересах яких є розбиття українських сил, про заложення т. зв. Поліського Союзу Комунальн. і Кооп. Орґанізацій, та реґіональної гуртівні. Усі заходи „землячка" Карпука розбиваються о свідомість більшости поліських сільських кооператорів, які добре визнаються, що собою уявляють наміри пп. Карпуків і на їхню вудку не спішаться. Одначе цеї розкладової роботи легковажити не вільно. Відповідю на неї повинна бути належна контр-

---

кости. Від того часу ділить воно долю і недолю з українським народом, перебуває з ним на рівні всі Талергофи, Ґмінди, Барановичі, Пікуличі, Бриґідки і такі інші гаразди.

Тепер гр. католицька церква, то наша народня, і ніхто з Українців її не нападав, якби... Та що й казать! В станиславівській епархії підточує її сектанство, в перемиській православіє. Зновуж за сокальським кордоном, де колишня унія з латинськими латками оставила за собою традицію, не хотів польський уряд допустити пропаґанди за привернення унії із Галичини, а видумав другу унію з двообрядовими духовниками, та з того вийшло фіяско. Тимчасом православна церква московщиться, а уряд тому сприяє.

Православні Українці, котрі вже випчихали із себе цароросійський чад, побачили, що в теперішній автокефальній церкві не збережуть своєї народности.

Отож оставмо нашу греко-католицьку церкву в спокою й придивімся, якими методами переводиться тепер приєднання до гр. католицької церкви за сокальським кордоном. Поперед усього нікого там до унії не силують. Пропаґанду зединення ведуть в низах, бо розуміють, що як зединяться низи, то за ними мусять піти й верхи.

Отож у самих методах між нинішним зединенням а колишньою історичною унією велитенська ріжниця. Тоді думали, що як перейде до унії голова епархії, то за нею перейде не лиш нище духовенство, але й всі міряни, чи хочуть чи не хочуть.

IV.

Роздивімося в історії, як повстала берестейська унія 1596 р.

Про неї говорено довго багатьма наворотами, і все справа замовкала. Вже на констанцькім соборі обговорювано справу обєднання, але переговори розбивалися, бо українське й білоруське духовенство й громадянство не хотіли робити унії поза плечима царгороцького патріярха, на що знову Рим не хотів погодитися. Відтак справа перепинилася через те, що римська церква у Польщі опинилася у великому упадку.[1])

Щойно після приходу Єзуїтів до Польщі (1560) переведено реформу римської церкви у Польщі. Але тепер настав знову упадок грецької віри і церкви на Україні.

До якого занепаду дійшла тоді православна церква, видно із письма львівських братчиків до царгородського патріярха. В році 1592. писали вони:

„Знає твоя святість, що у нас так звані святителі в дійсности скверпителі, що обіцяли бути монахами, а живуть собі без перешкоди з жінками: деякі святительствують бувши многобрачними, а інші наплодили дітей з блудницями. Коли такі святителі, то такіж будуть і священики. Коли митрополит обличав їх явно перед усіми на соборі й радив, щоб такі священики перестали священствувати, священики відповіли: „нехай перше святителі залишать своє святительство й послухаються закону, тоді і ми послухаємо. Горе миру від соблазни! Коли прийшла справа до монастирів, показалося, що єпископи позахоплювавши собі архимандрицтва та ігуменства, понаводили в монастирі своїх свояків та світських урядників, поставили в монастирях коней, брехунів псів, та урядили, аби собі дідично панувати в монастирах з рода в род за подаванием (королівським). Тому нема по монастирях монахів і єромонахів, а хіба світські священики іноді там службу служать[2]).

А пізніший православний письменник Копистенський так описує церковні порядки кінця XVI ст. сам бувши їх свідком:

„Дійшло до того, що епископські й митрополичі столиці засідали не люди гідні, а такі, що були їм на ганьбу і сором і гріх, не люди з монастирів добре випробовані в життю безженнім або черничім сідали на них, відповідно до церковних устав, але люди безпосередно від господарства світового чи рілі, або від жовнірського ремесла, в нагороду тих своїх заслуг, при тім неуки й великі простаки, з святим письмом необізнані ані „пробації не вчинивши, ані чернечого життя не скоштувавши... Презвітери посвячені ними були смітя людське, бо вже презвітерська гідність дійшла була до такої зневаги, що порядному чоловікові дати себе потягнути на тоє, то значило, немов би якусь ганьбу дістати. Через те до священства натиснулися були самі голодні і неуки, так, що і пізнати не було можна, де бував презвітер частіше, в коршмі, чи в церкві[2]).

Ось тобі, пане критику, відповідь на те, що „плете Плетинецький" в моїй повісті! Хотів, сердего, викувати проти мене капітал у православних, хотів мене здіскредитувати, і даремнісенько „стрефнив" своє архикатолицьке сумління звертаючись до шизматиків, чого тобі не вільно було робити.

Для пояснення слів Копистенського, що на владичі престоли в грецькій церкві іменував король людей не гідних треба пригадати, що до короля Казиміра IV. іменував єпископів для римокатоликів папа римський, а від тепер перейшло це право на короля, і з тим самим і іменовання владик православних[3]).

(Д. б.)

[1]) Мих. Грушівський — Історія Руси-України Т. V. с. 491—6.
[2]) Мих. Грушевський — Історія Руси-України Т. V. с. 491—6. Тогож автора — Культурно-національний Рух с. 130.

[2]) Ibidem.
[3]) Stefan Kaczała — Polityka Polaków względem Rusi — Lwów 1879. T. I. st. 33.

акція. Те що сталось з берестейською рільничо ґандльовою к-вою, на якій деякі наші наївні і несвідомі селяне попеклись, хай буде яскравим прикладом, що собою уявляє всяка реґіональна робота й чим вона звичайно кінчається для тих, яких приймається лише для того, щоби платити уділи, а поминаючи політично-національний момент, що в даному разі є головним, користи з таких імпрез мають лише ті, в чиїх руках провід. Хай-же наші поліські кооператори усвідомлять собі, що робота платних наймитів є корисна лише її хлібодавцям і взагалі антиукраїнським чинникам. Як у кожній справі так і тут наша кооперація повинна опиратись лише *на власні сили* під проводом ідейного і керуючого центру Р.С.У.К., що має бути підставою нашого добробуту.

VI.

Дуже сумні і споҗаління гідні події на церковному полі зайшли в Кобрині. Парох православної церкви з дозволу консисторії продав даровану церковну землю місцевим Жидам. Обурені цим парафіяни поставили вночі на цій землі великий хрест. Жиди підняли ґвалт, тоді священик з діяконом і кагалом Жидів *при помочі поліції* явились на місце і не дивлячись на спротив парафіян, викопали хреста і віднесли на кладовище. Кажуть, що священикові при тому трохи дісталось, а саме обурені міщани втративши всяку терпеливість вилаляли „зразкового пароха“ такими словами, як „христопродавець Юда, обмий руки“ і т. п., а коли і це не помогло, а священик хотів відправляти богослуження, то до церкви не пустили його, замкнувши її на свій замок. В звязку з цим. як кажуть, арештовано кілька осіб, яких обвинувачують за спротив владі й заколочення спокою. В наслідок цих подій православні в Кобрині розбились на дві групи, з яких одна домагається усунення згаданого священика й уневажнення умови продажі землі, про яку вище мова, а друга ґрупа звернулась до епископа о. М. Чарнецького про утворення в Кобрині ґреко-католицької парафії. Докладніше про це подамо пізніше.

Дня 5. XI. 1931 р. Берестя н. Бугом.

Олег Шабля.

З Кременеччини.

На маргінесі одної театральної вистави.

Дня 25. жовтня 1931 року заходом „Української Кооперативи“ в Кремянці поставлено пєсу Ромен Ролляна „Вовки“.

Вже протягом восьми літ в Кремянці *місцеві* сили не поставили ні одної поважної пєси (виняток: Ібсена „Примари“, виставлені п. Березовським в день його ювилею). „Просвіта“, „Союз Українок“, школи — ставили або побутові пєси, або невибагливі комедійки. Отже публіка властиво не мала нічого: пєси були такі, що замісць сприяти поширенню духових обріїв, розвитку мистецького смаку й звички розуміти й любити поважну драму „маринували“ публіку на тому щаблі духового розвитку, на якому була наша маса за часів Кропивницького, а інколи і... Колесниченка. Щож до гри, яко „техніки“, то аматори є, були й будуть лише аматорами!

Тому вважаємо потрібним привітати ті молоді сили, що зібралися довкола молодого нового правління „Української Кооперативу“ і не зважаючи на перешкоди навіть тих установ, які мусілиб допомагати (Кремянецька Просвіта) й не зважаючи на величезні затрати на убрання і реквізит, таки поставили сю пєсу.

А для аматорів, котрі не мали до розпорядження нічого, — трудноші були не абиякі! Біля 25 душ треба було вдягнути в *історичні* убрання тої епохи та й учасників треба було мати до 40 душ. Коли до сього додати звичку публіки йти на виставу з тим, щоб добре посміятися або подивитись на „обійми“ й „кохання“ з мельодраматичним ефектом, — то стане ясною заслуга ініціяторів.

Треба думати, що для задоволення бажань широкої публіки була додана одноактівка „Артист“.

Вистава пройшла добре. Велика театральна саля була переповнена глядачами, при чому дехто не зважаючи на дощ прибув на виставу навіть із сусідних сіл. Грали виконавці на загал добре й видно було, що поставилися до свого завдання поважно. Більше того, як *на аматорів*, то сю пєсу заграли навіть дуже добре! Думаємо, що хоча ріжні двоногі „вовки“ і намагатимуться пожерти сей гурток, однак він ще не одною виставою спричиниться до ширення культури серед населення.

Око.

Наступ кацапів на Кременеччині.

Село Лопушна (казьонна) на Кремянеччині безумовно українське в 100% і найсвідоміше під національним оглядом в повіті, бо навіть виборало собі українську школу (одиноку в повіті). Багато тяжче було добитись, щоби й в церкві службу Божу відправлювано по українськи, однак вже рік як українізовано і церкву, всупереч волі „властімущих“ з місцевої консисторії, котрі вживали всіх заходів, щоб не допустити української мови в церкві, але на письмі не відважувались дати заборону. Нарешті в останніх днях парох лопушанський одержав наказ (лист з д. 26/IX 31 р. Ч. 16209) з консисторії, щоб одну неділю служив в церкві по українськи, а другу по московськи (церковно-словянськи), а то — мовляв — на підставі постанови Зїзду парохів округи, до котрої належить Лопушна. Чи не тих самих кацапів і кацапських наймитів, що загрожували, що не приїдуть на соборик до Лопушни, щоб не чути мужичої мови в церкві, або ті що спрофанували службу Божу на храмовий празник у тій же Лопушні, два тижні тому перериваючи кілька разів богослуження та викликаючи у присутніх страшенне обурення замісць молитовного настрою... Запитуємо, кому потрібна та кацапщина в церкві, так ненависна всім Українцям і до тогож в селі цілком українському? Коли, нарешті, українське громадянство рішучо покладе кінець тим кацапським вибрикам бодай у церкві?!!

Невідомо яким правом кацапський патинок Давидович законовчитель в школах Ліцея Кремянецького викладає релігію в школі по московськи і наказав дітям купити підручники релігії в московській мові... Як таке поступовання можна погодити з існуючими законами і чи знає про те шкільна влада?

Д. П.

Ширіть „Український Голос“!

ФРАНЦ КОКОВСЬКИЙ. 11)

Вчорашні й нинішні.

27. ЩОБИ БОЖИЙ ДАР НЕ МАРНУВАВСЯ.

На празник, до Баранячого приїхало нас трьох. Я, товариш Бас і старший за нас товариш Величко.

Я і Бас приїхали в ідеальних цілях: оба, бачите, любилися у дочках панотця. Але товариш Величко....

Ну, про того всі знали, що він нюшкує тільки, деби добре наїстися тай попити. Цілковито неідеальний був чоловік. А й не від того, щоби часами з якою служничкою у гречку не скочити. Словом людина без принціпів. Але щож? Вчіпився нас: поїду, каже, тай поїду. Мусіли ми пристати, одно тільки застерегли, що зі служницями ні чичирк, а то пика буде в роботі. Приїхали та, звісно: я до чорнявки, Бас до білявки, а Величко — у кухню. Помагає, дораджує, вибирає, а все їсть та їсть. А до вечера так обівся, що ледво ходить і сопе.

Думаю я: нажерся, спокій буде. Та де вам. Він все ходить, порядкує, помагає, то ту хапне, то ту скубне. Аж дивно було, де у нього стільки зміститься.

А у вечір посідали за стіл. Гості та свої, а їмость ходить, припрошує. Гості їдять, аж піт кроплями по лиці тече. Випрошуються і їдять. Не можнаж хазяйки обиджати.

А вона, добряга, так сердечно просить! Їджтеж, дорогенькі, хіба не добре, що не берете?

Гості їли, з утоми ледви щоками рухали, бо якже хазяйці пакість робити?

Одного Величка не треба було просити. Замітав, що попало, а нишечком ремінці від штанців попускав. (Він бачите, не признавав таких панських витребеньків, як шельки).

Перейшли у параді через стіл і телятина і воловина і вепровина і дріб: курятина, качки, індик. Величко все не хотів хазяйки обиджати. Їв та пивцем попивав.

На кінці подали суниці, а у Величка аж очі засвітилися. Дуже він їх любив.

Набрав на тарілку ущерть, засолодив добре цукром, сметаною помастив і повною ложкою у рот несе.

Заніс у рот, ми дивимося, а Величко вам нараз і счервонів і зблід, дивиться, а сльози шнурком з очей плинуть.

Але переміг себе, „лущить“ дальше свої суниці, поплакує та тільки лютими очима на нас споглядає.

А як хтось із гостей зачав говорити тост у честь хазяйки, Величко нишком Басові кулака в бік всунув і ще худобою назвав.

Показалося, що Бас йому сіль місто цукру до суниць підсунув, а той їв, щоби божий дар не марнувався.

28. БУРЖУЙСЬКІ ВИГАДКИ.

Всьому тому вина ті буржуйські вигадки.

Золоті зуби, кальоші та стрижене волося.

Жили два роки у згоді-злагоді, аж нараз розійшлися.

Станули проти себе у суді їх два адвокати, як два заїлі когути, словами бються, аж піря фраз по цілій судовій салі літає.

А там: чоловік та жінка.

Розходяться.

Даремні слова, даремні намагання до злагоди.

Головно він. Вона стоїть на боці, нишком підсміхається та злегенька косить оком у сторону молодих адвокатів.

А він тремтить — дрижить з пересердя.

А всьому — каже — вина: золоті зуби, кальоші та стрижене волося.

Жив — каже — з жінкою два роки. Любилися, бо з любови побралися. Її батько вправді оциганив, бо обіцяних двох моргів поля не дав, але нехай і так.

По двох роках добрі сусіди доносять: до твоєї жінки другі заходять.

Не вірив! Та ба — знов доносять. Кажу жінці, а вона: Як ти, мовляв, другим віриш більше, чим мені — то вір! Я і не повірив.

І знов те саме, знов доноси: що той і сей і тамтой ходять. А я — ні чичирк! Говорять здорові! А я, бачите при залізниці на службі. Часами в день, часами в ночі.

Раз відбираю від товариша службу в ночі

А він мені: „Бувай здоров — каже — я іду до твоєї жінки“.

Йой! мовби мене хто молотом по голові тріснув.

Гей — мовлю — Васильку, а ти що?

Та де — там! Засвистав тай пішов.

Я до начальника: Так і сяк, пустіть пане, на часок до дому.

Ба, пустіть, а ту за чверть години поїзд йде.

— Нехай — каже — по поїзді підеш.

Але він вже пішов! За чверть години, каже.

Я так і сяк — не пускає, хороба.

Пішовби сам, а ту поїзд, катастрофа може бути, бо при зворотниці служу.

Вичекав поїзду, біжу до дому.

Так і так, питаю сусідів, чи не бачили Василька?

— А от, кажуть, перед хвилею пішов з твоєї хати, ще піджак на дворі надягав, так спішився.

Впав я до хати, а вона сміється.

Вибив — вона сміється.

Чуприну причісує, золоті зуби ширить.

А кальоші побіч ліжка стоять, вилискуються і теж сміються.

Не буду з нею жити!

Або — або!

Або, хай викине кальоші, зуби вийме і коси запустить, або я йду геть.

Доста вже панських вигадок!

Нема такого права, щоби чоловікові витребеньками дошкулювати!

З польських справ.

Зі сойму. Минулого тижня радив польський сойм та голосами одинки ухвалив кілька законів, між інш. про змілітаризовання залізниць на час війни. На засіданні в пятницю відкинув сойм пепесівський законопроєкт про автономію українських земель. З промов треба згадати виводи пос. Здісл. Стронського, який „доказував", що нема в польській державі земель замешканих у більшости Українцями, що всюди населення так перемішане, що ніяк не можна виділити Українців. Нарешті дочислився, що є яких десять повітів, де мешкають в більшости Українці! Ендецький посол Римар закінчив промову так: Всі ці землі були й будуть на віки частиною Польщі, а хто схоче прилучити їх до наддніпрянської України, тому скочимо до горла!

Уряд зголосив уже до сойму буджетовий прелімінар на 1932/3 рік. Досі зголошував уряд буджети з надвишкою приходів, але життя показало що іншого, бо торічний і сегорічний буджети є дефіцитові. Тому на найблищий рік уряд уже не укриває того, лише приготовив прелімінар з видатками більшими на 77 міліонів від приходів. Наради над буджетом тревали в пятницю й суботу.

В понеділок оголошено зарядження президента, яким наради сойму відложено на 30 днів.

Дальше бють Жидів. Бійки з Жидами на університеті у Кракові припинилися й сенат дозволив вести дальше виклади. Зате розгорілися завзяті бійки у Варшаві, де польські студенти (головно з ендеції) тяжко побили Жидів та викинули їх (студентки і студентів) з університету. Бійки вели й на подвірю універс. та на вулицях. Якось так склалося, що набрала й Полька, і то жінка ректора університету.

Берестейський процес не перестає викликувати дальше зацікавлення. Хоча в другому тижні зізнавали не такі визначні особи як обвинувачені, але інтерес до процесу зростає. Сталося це тому, що цілий хоровід свідків обвинувачення (мундуровані й цивільні поліцаї, урядовці адміністрації) не могли собі дати ради в часі зізнань. Майже всі виходили перед суд сміло, певно зізнавали на обвинувачених, але як оборона брала їх в огонь перехресних питань, збивалися, тратили відвагу й путалися у власних зізнаннях, що самі сильно підважили обвинувачення. Дуже часто приявні на салі не могли здержатися від веселого сміху. Але були й поважні річи. Двох урядовців (заступник начальника уряду безпеки й городський староста з Кракова) виговорилися, що свої зізнання писали собі самі дома на машині й такі готові „зізнання" віддали слідчому судді! Деякі свідки (селяни) зізнали, що їм прочитано готовий вже протокол, який казали підписати, а учитель Бенендо зізнає, що слідчий суддя тероризував його. Оборона виказала, що деякі документи, які долучено до актів, були невдатно підроблені. Та на загал не можна сказати, щоби свідки обвинувачення внесли щось нового для висвітлення справи. Кошти спровадження цих 200 свідків до Варшави є викинеим грошем. Тому слушно пише віленське „Słowo", що проти волі орґанізаторів процесу стався він найліпшою аґітацією на користь... Центроліву.

Хроніка міжнародніх подій.

При виборах до повітових соймиків у Мекленбурґ-Шверіні осягнули Гітлерівці величезну перемогу. Вони зібрали поверх 90.000 голосів, а при останніх виборах до райхстаґу дістали лише 54.000 голосів. Соціялісти й міщанські партії вийшли з поважними втратами.

*

Голова німецької народної партії Дінґельдай заявився на вічу в Ґісені за тим, щоби Гітлерівців запросити до участи в німецькому уряді. В той спосіб повставби в Німеччині, подібно як сталося в Анґлії, національний уряд усіх партій з національною орієнтацією.

*

Інваліди Української Армії впали жертвою найвищого громадянського обовязку.
Дайте їм матеріяльну й моральну поміч.

Був. французький прем. Пенлеве закинув у своїй промові, що Німеччина своїм становищем супроти мирових договорів унеможливлює порозуміння й зближення, а видвигаючи разураз всякі територіяльні домагання може хиба довести до вибуху війни.

*

Ґрупа поступових републиканців у Зединених Державах задумує при найблищих виборах поставити кандидатуру сенатора Борага на президента. Бораг мав заявити, що не сподіється поконати Гувера.

*

Японський уряд заявив, що не може погодитися на переговори з Китаєм. Доки Китай не прийме основних домагань Японії, вона не заверне своїх військ.

*

Подорож Літвінова до Туреччини скінчилася тим, що обі держави продовжили між собою договір на дальших 5 літ.

*

Остаточний вислід виборів до анґлійського парляменту такий: консервативи 472 мандати, ліберали Сімонса 35 манд., ліберали Семюеля 33 манд., партія праці Мекдональда 13 манд., незалежні 5 мандат. Разом може національний уряд числити на 558 голосів у парляменті.

Опозиція має лише 57 голосів, а саме: партія праці 49 голосів, незалежна партія праці 3 голоси, ліберали Льойд Джорджа 4 голоси і один незалежний посол.

*

Партія праці потерпіла другу велику невдачу при громадських виборах, що відбулися в Льондоні й на провінції. Остаточні вислідн кажуть, що консервативи вибрали 1055 радних, партія праці 257, ліберали 58, незалежні 15. Партія праці стратила 210 мандатів.

*

На пленарному засіданні центр. комітету комуністичної партії в Москві ствержено, що недомагання на залізницях не дають перевести пятилітний плян. Реґолюція домагається від фабрик паровозів і ваґонів, щоби підвисшили працю. Стверджено, що торговля не заспокоює запотрібовання, треба обнизити ціни на 30 відсотків.

*

Щоби зломити повстання на Кипрі, заборонив анґлійський уряд усім кораблям причалювати до пристаней Кипру. Таким способом цей острів цілком відтятий від світа.

*

В Льондоні помер секретар міжнародної федерації гірників Артур Кук, визначний провідник анґлійських робітників.

*

В Еспанії в місті Більбао убила ґрупа комуністів двох священиків, що вечером переходили вулицею.

*

Анґлія має вже уряд під проводом Мекдональда. В уряді засідає 11 консерватистів, 4 членів ґрупи Мекдональда, 3 ліберали ґрупи Семюеля і 2 ліберали ґрупи Сімона. Канцлером скарбу став Чемберлен, а міністром закорд. справ Сімон.

*

Італійський міністер закорд. справ Ґранді виїхав у суботу до Америки. На конференції з презид. Гувером має обговорити господарські справи й розоруження. Ґранді дістав перед відїздом докладні інформації від Муссолінія.

*

По всій Україні.

Півн. Західні Землі.

Хроніка. Дальші ювилейні свята „Рідної Школи" відбулися в Косові, Городенці, Жовкві, Яворові та по селах Рогатинщини: Стратин, Бабинці, Данильче, Чесники. На особливу увагу заслугують свята Р. Ш. на Лемківщині, у місті Сяноці та по селах Дудинці, Волиця й Морохів. — Староство в Калуші заборонило філії „Просвіти" в Калуші улаштувати курс для диригентів і режисерів аматорських гуртків. — Дня 6. листопада помер у Львові після дуже довгої й тяжкої недуги Др. Володимир Охримович, один з найвизначніших галицьких діячів. Похорон відбувся в неділю 8. листопада.

Свято віднови української державности. Традиційне свято 1. листопада відсвятковано в Галичині головно панахидами на поляглих членів У. Г. А. та святочними сходинами, на яких виголошено реферати. Декуди не обійшлося без перепон влади. Так у Війську (пов. Добромиль) не дала поліція відбути академію навіть на підставі 2. § про збори. Також не допустила поліція, щоби по вечірні відбувся похід на могилу в честь поляглих. Завішений на могилі вінець з жовто-синіми стяжками поліція замкнула в громадській канцелярії.

Вийшли на волю. Дня 7. ц. м. вийшли на волю з тернопільської тюрми: Павлусь Омелян, студ. прав, Павлусь Юрко, Павлусь Мирослав, Ґудз Волод. і Чикало П. Всіх їх підозрівали в приналежности до УВО.

Бувш. посол Паліїв на волі. По довгих стараннях вийшов на волю в суботу 7. листопада б. пос. Дмитро Паліїв зложивши кавцію 16.000 зл.

Доразові суди. В останньому часі відбулося кілька доразових судів за напад з рабунком. У Львові засудили трох парібків з Равщини на досмертну вязницю. У Коломиї відбувся суд над громадським поліцаєм з Городенки Клімою й лупієм Піклем, що відповідали також за рабунковий напад. Як пише „Нова Зоря" (ч. 83) оба бандити признались, що всі вогні, які були в Городенці від кількох літ, це робота їх рук. Будучи членами огневої сторожі палили, щоби при ратунку рабувати. Богато награблених річей найшли дійсно у цих людей. Усі підпали заraховувано на конто „сабожників" і як відплату за підпали знищено велику кількість українського майна в часі пацифікації. (Здемольовання „Народного Дому" в Городенці).

Дня 4. листопада стануе перед доразовим судом у Стрию студент Теодозій Охримович з Завадова. Йому закидали, що 20. жовтня напав замаскований, з доробленими вусами й бородою, на громад. післанця з Голобутова Івана Тимчишина та зрабував 800 зл. перерізавши ножем ремінь торби. На розправі не міг Тимчишин рішучо й певно сказати, що саме підсудний напав на него. Навпаки зізнав, що на постерунку заляkали його, що його повісять, як не вкаже напасника, било його, а на конець підсунули йому імя Охримовича, який за свою діяльність у Читальні був сіллю в оці постерунку. Один свідок прокуратора Матіішин бачив, як з ліса втікав грабіжник в обліслій цайґовій блюзці, кашкеті й обстрижений. Цілий ряд свідків виказав, що в часі нападу був обвинувачений у товариша, помпував ровер і поїхав за годину до Стрия. Штучна борода й вуса, які найшли у підсудного, були потрібні для колядників, коли ходили з вертепом.

По годинній нараді трибунал з браку доказів вини та браку однозгідности суддів передав справу звичайному судові.

Третий тиждень великого політичного процесу у Львові. З причини занедужання на салі обв. Козакевичівної не було розправи в понеділок. У второк занедужав один з присяглих суддів і теж не було розправи. В середу конфронтовано свідка Словікову з св. Михайловською та візником Каттером, але до узгіднення зізнань не прийшло. Відтак зізнавали три свідки зі Снятина, дир. Боґнер, заст. бурмістра Ол. Бордун і мр. Семен Стефаник. Боґнер перший зізнає, що купався дня 30. липня з обв. Книшем у Снятині. Другий свідок бачив Книша в Снятині до дня 3. серпня й стрічався з ним в „Нар. Торговлі". Стефаник зізнає, що Книш приїхав до него 26. липня і мешкав до 15. або 16. серпня не виїздячи нікуда. Мав лише одно темне убрання.

Хоча оборона противилися, щоби радн. Івахів зізнавав як знавець, бо брав участь у слідстві, трибунал рішив переслухати рад.

Івахова як знавця справ УВО і ОУН. Передтим відчитано деякі акти, статті з „Розбудови Нації", „Сурми" та деякі переловлені листи. Читали другого дня „Юнака", „Бюлетен Україн. Націоналістів", часопис „Україна", лист Пеленського до Кравцева та листи до Пеленського; також відчитано наголовки сконфіскованих у „Україн. Голосі" статей.

У пятницю зачав свої зізнання радник Івахів пе-еповідаючи історію УВО від 1920 р. та вичисляючи важніші акти терору, які вони виконали. До діяльности УВО. зачисляє саботажну акцію, видавання та поширювання „Сурми". Довше обговорював п. Івахів діяльність Кравцева й Пеленського, а відтак представив, який плян має полк. Коновалець на випадок війни Польщі з Совітами.

Засудили поліціянтів з Колок за вбивство. Минулого тижня судив луцький окружний суд б. коменданта постерунку в Колках Плюцєніка, постерункових Кольбуса, Гурного й Грабовського й учителя Казімєжа Якубчика, які в березні так скатували на постерунку в Колках бідного селянина Юхима Наумчука зі Старосілля, що він на місці помер. Учитель підозрівав його, що разом з братом вкрав у него сало. Тіло вбитого викинули в будці нічної варти. Слідча комісія з Луцька ствердила на місці, що Наумчука вбили поліції з учителем. На розправі засудили всіх по одному рокові вязниці. Другий Наумчук ледви вратувався від смерти, але мусів довго лічитися в шпиталі.

Зпоза мурів станиславівської Дух. Семинарії. Найновішим потягненням станиславівського владики є, що сього року із щоденних молитов питомців викинув молитву за український нарід, а на її місце увів молитву за „управляюче начальство". Це касовання викликало велике обурення серед загалу питомців, головно І. і ІІ. року. Лише деякі осібняки з IV. року, чуючи близько жолоб та йдучи за словами о. віцеректора Василика, що „Ексцеленція мають рацію" і що „питомці привикнуть до сеї молитви", підчинилися радо новому указові.

Вечером перед 1. листопада відправляються по всіх українських церквах панахиди за борців, що полягли за кращу долю народу. Та в станиславівській „Духовній Семинарії" не вільно відправляти панахиду. Сего року делеґація питомців І. року звернулася з просьбою до о. ректора Бойчука, щоби відправив панахиду. Та він слушну просьбу питомців назвав дикими претенсіями. Пів години пізніше закликав о. ректор питомців: Габрусевича (ІІ. рік) Рибіцького, Салабана, Сенькова й Скалецького (всі з І. року), віддав їм документи й казав опустити Семинарію, щоби не ширився „дух непослуху". Сим зарядженням не перестрашилися інші питомці й хотіли піти на панахиду до катедри. Одначе о. ректор пів години перед панахидою казав замкнути браму Семинарії на ключ. Цікаво, що ректорат приказуючи питомцям молитися за управляюче начальство пояснив, що хто не моливбися, має тяжкий гріх, бо „заперечує вєство Христа". *Обурений.*

Посвячення домівки жіночої кравецької школи в Перемишлі. Заходами „Союза Українок" повстала перед кількома роками в Перемишлі фахова кравецька школа для дівчат. Цего року передав „Союз Українок" ведення цеї школи „Кружкові Р. Ш.", щоби в одних руках зосередити справу виховання всеї молоді. Дня 8. листопада відбулося у прияві громадянства посвячення нового льокалю школи й бурси при вул. Коперника ч. 5. Домівка гарно прибрана; впадали в очі мистецькі образи відомої нашої артистки п. Олени Кульчицької, яка їх подарувала для школи. Високопатріотичну промову до молоді виголосив іменем старшини о. сов. Комарницький, який довершив чину посвячення.

До відома панам радним у Перемишлі. У Перемишлі переводять наново спис населення т. зв. анкету. Урядовець маґістрату не хотів приняти від власниці дому, пані Сабатової анкетних карток, які по українськи виповнив п. І. Ґонтарський та ще так забувся, що грозив судом за те, що п. Ґ. згідно з законом виповнив картки по українські. Від чого сидить у Маґістраті наш асесор?

Постійний театр у Перемишлі. Доносять нам, що Український Театр „Заграва", під адм. пров. Ів. Волощука осідає на зимовий сезон у Перемишлі з метою обслуговувати мистецькими імпрезами всю перемиську округу по Самбір, Ярослав та Мостиська включно. Інавґураційна вистава відбудеться в четвер, дня 12 ц. м., у салі „Нар. Дому". Виставлено буде драму з визвольних змагань Болгарів В. Товстоноса п. н. „За друзі своя".

Театр цей, який в короткому часі, ізза своєї мистецької праці та гарного виконання вистав здобув собі признання та розголос не тільки тих, які мали нагоду його бачити, але й тих, які читали у пресі про успіхи тих молодих артистів уложив програму своєї праці так, що постійно перебуватиме в Перемишлі, виїзджаючи кожного тижня на пари вистав до доокoличних міст, де в тій цілу утворились спеціяльні Театр. Комітети, яких завданням є спопуляризувати ідеї того театру, а з тим забезпечити його істнування. До ряду тих міст, які театр відвідуватиме постійно в означені дні кожного місяця належить окрім вище згаданих: Добромиль, Радимно, Судова Вишня, Ніжанковичі, Бірче та Дубецько.

У „Заграві" працює 18 наших акторів під проводом сил, яких назвиська відомі зі своїх арт. подвигів. Окрім того театр цей має власну орхестру та весь технічний табор.

Наше громадянство радо повинно повитати цю нову культурну станицю та прихильно віднестися до їх замірів попираючи їх як морально так і матеріяльно, тимбільше що цей театр признačив, як зачуваємо зі своїх і так небогатих заробітків значний процент на потреби „Рідної Школи".

Поза межами України.

1-ого листопада на чужині. Прибита нуждою та горем українська еміґрація в Німеччині серед невимовно тяжких часів, які їй приходиться тепер в часі світової господарської кризи переживати, відсвяткувала гідно наше традиційне свято 1-ого листопада, що правда в дні 2 листопада вечером.

По вступній бесіді проф. Кузелі досить численно зібрана публика вислухала короткого, але ядерного реферату п. В. Стахова про значіння листопаду для всієї української нації. Відтак Др. Крупницький прочитав в німецькій мові свій реферат про господарство України, в якому доказав, що Україна може жити навіть у нинішних часах своїм самостійним життям, ба що більше, що вона може мати рішаючий вплив на хід світового господарства та світової кризи, навязуючи звязки з всім культурним світом, для якого до речі кажучи теперішний большевицько-московський систем на Сході є замкнений. Сотник Ярий прочитав декілька уривків з історії 2-ого галицького кінного полку, яким він весь час командував. Ці короткі нариси дали присутнім, особливо тим, що такби сказати пороху не нюхали, образ тих обставин, серед яких приходилось тоді битись нашим стрільцям за волю України проти безчисленних ворогів, як своїх так і чужих. На тому це скромне свято закінчено.

Напередодні відправлено було в українській церкві в Берліні панахиду за всіх погибших за волю, а особливо за бл. п. нашого міністра військових справ Вітовського та його адютанта Чучмана, яких не пощадила ворожа куля навіть на чужині. В той сам день українське студентське товариство Зарево зложило на гробі Вітовського, який є патроном товариства, вінець з національними стяжками. Також наш бувший диктатор зложив від себе вінець, на диво з жовтоблакитними стяжками, хоч це тепер не відповідає його політиці „червоній".

Кіно „СВІТ" — ул. Костюшка, Народ. Дім. Від 10. XI.: **Краса життя** — Ст. Жеромського.

За редакцію відповідає: Володимир Зиблікевич. З друкарні Кнолера й Сина в Перемишлі.